СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 131. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 18-го червня 1942. No. 131. Jersey City, N. J., Thursday, June 18, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ КАМПАНІЇ В СПРАВІ ПРОДАЖІ ВОЄННИХ БОНДІВ

НЮ ЙОРК. — З того, що зголошено в справі зобовязань закупна Воєнних Бондів у першому дні кампанії, можна цілком певно ствердити, що сума, призначена на Ню Йорк, буде не тільки зібрана, але й перевищена. А вона велика. Це $1,900,000,000. Так є, що назагал всі, до кого тільки не приступити, зобовязуються закупити в біжучому році стільки, скільки є їм можливе, але не за менше як за 10% з доходів. У першому дні кампанії одержано 300,000 таких зобовязань. Книговодці, статистики і контрольори, а є їх 500, що зголосились добровільно до безплатної роботи, завалені працею. Та працюють завзято теж і 200,000 добровольців, що ходять від хати до хати, стукають до дверей, а потім записують охочих допомогти грішми державі виграти війну.

МАТИМЕМО ВЕЛИЧЕЗНУ ФЛЬОТУ, НАЙБІЛЬШУ В СВІТІ.

ВАШИНГТОН. — Дотеперішні пляни розбудови американської фльоти зістали змінені в такий спосіб, що буде будуватись вдвоє більше воєнних кораблів, як було намічено. Конгресовий Комітет для Морських Справ призначив на ту справу $8,500,000,000. Замітне те, що та сума не буде вжита на будову панцирників найвищої кляси, себто дреднавтів і супердреднавтів. Щодо тих останніх то будуть збудовані тільки ті, що їх упляновано передше. Скільки їх буде, це військова тайна. Тепер будуть будувати найбільше літаконосців, бо кажуть, що це наймодерніша й найпотрібніша броя.

НЕ ЗАБУВАТИ ЗА „ОЧІ ФЛЬОТИ".

ГОНОЛЮЛЮ. — Американський воєнний кореспондент, Фостер Гейлі, звертає увагу на геройську службу, про яку мало пишеться, а яка дуже важна і небезпечна. Іде тут про тих летунів, що є „очима фльоти", себто тих, що перші вислідують ворога і його силу та доносять це команді. Без них не було би можлива ніяка перемога над ворогом. Кореспондент був учасником одної з таких виправ на патрольнім літаку і переконався, як небезпечною є та розвідча праця.

ХВАЛИТЬ ЗАЛОГУ „ЛЕКСИНГТОНА".

ШІКАГО. — Стенлі Джансон, воєнний кореспондент, що був на літаконосці „Лексингтон" до останньої хвилини, описує геройську поставу цілої корабельної залоги, що виконувала свої обовязки з подиву гідною ревністю, не зважаючи, що корабель потапав.

ВАШИНГТОН. — Секретар війни Накс дав згоду на те, щоб назвати воєнний корабель, якого будову докінчується, іменем „Лексингтона", в память затонувшого літаконосця. Таке внесення подали корабельні робітники фабрики Бетлегем Стіл Компані, що докінчують будову корабля „Кабот". Тим останнім іменем буде названий інший воєнний корабель.

АЛЯСКА І ВОЄННЕ ПОГОТІВЛЯ.

ВАШИНГТОН. — Секретар внутрішніх справ Ікес зарядив, щоб поставити цілу Аляску на воєнній стопі. Цивільне населення мусить поводитись так, як накажуть військові власти, з якими треба усім кооперувати. Візвано губернатора краю, щоб зорганізував Воєнну Раду Аляски, яка буде менш більш тим, чим є в Злучених Державах т. зв. Бюро Цивільної Оборони.

ЩЕ НЕ ЗАКІНЧЕНА БОРОТЬБА НА АЛЕВТСЬКИХ ОСТРОВАХ.

ВАШИНГТОН. — Антоні Ж. Даймонд, конґресмен з Аляски, взиває армію і маринарку повзяти дальші кроки, щоб викинути цілковито японців з Алевтських островів, на яких, як він каже, боротьба ще не закінчена і ведеться далі.

САМОГУБСТВО ЧЛЕНА „БУНДУ".

ВАТЕРЛО (Індіяна). — Кинувся під поїзд і загинув Джордж Фробезе з Мілвоки, один з тростісів німецького „Бунду". Він їхав до Ню Йорку, куди його візвано, а де мало його переслухувати Еф Бі Ай. Казали йому привести цілу переписку, книжки і все, що має якусь звязь з „Бундом".

ХОДИВ В УНІФОРМІ „БУНДУ" І ПОПАВ В ТЮРМУ.

НЮ ЙОРК. — Арештовано Карла Ґайґера, як ходив по вулицях Брукліну в мундирі „Бунду". Коля Еф Бі Ай його випитувало, чому він ходить у тому мундирі, він заявив, що з „льояльности" до свого приятеля, що помер, а з яким він мав умову, що коли хто з них помре, то другий має пошанувати смерть свого приятеля ось в такий спосіб.

СКІЛЬКИ ПРИЗНАТИ ЖІНКАМ І ДІТЯМ ВОЯКІВ?

ПРИНСТОН. — На повище питання відповідає Бюро Дослідів Ґалопа. Каже, що більшість заявилася за те, щоб жінки вояків діставали місячно $40, а на кожну дитину, щоб давати по $15.

КАЖЕ, ЩО НЕ ВІВ НЕ-АМЕРИКАНСЬКОЇ РОБОТИ.

НЮ ЙОРК. — Спеціяльна офіцирська комісія розсліджувала відклик О. М. Сейлсбері, що є заступником президента в „Амерікен Комюнікейшен Асосіейшен", якого усунено секретарем війни з листи радієвих операторів разом з 87 іншими за комуністичну „не-американську діяльність". Сейлсбері заявив, що він не є комуністом. Але признав, що критикував свого часу „Ленд-Ліз", признаний Британії, бо вона тоді не воювала якслід з фашизмом. Також казав, що це був випадок, що він знався з радіо-оператором, що був засуджений за шпіонажу.

Світ Мусить Приняти Ідеали Вилсона, щоб міг Наступити Справжній Мир

ПРИНСТОН. — Кілька кроків від тої кімнати, де працював Вудров Вилсон як президент Принстонського Університету, виголошено промови, з яких повіяло духом великого американського президента. Говорено про те, що треба зробити, щоб довести світ до дійсного замирення. І не знайдено іншого способу від того, що його проповідував ідеалізм Вудрова Вилсона в часі першої світової війни і по ній. Таке виходило з промов лорда Галифекса, британського амбасадора, і д-ра Гу Шіг, амбасадора Китаю. Обидвох надаїв Принстонський Університет почесними докторатами.

НЕ ХОЧУТЬ ІТИ ЗА ПРЕЗИДЕНТОМ

ВАШИНГТОН. — „Вейс енд Мінс Коміті", що становляє державний буджет, вже двічи відкинув пропозицію президента, щоб на час війни обмежити дохід одної особи до висоти $25,000.

ЗА СВІТ, ПОБУДОВАНИЙ НА ЧОТИРЬОХ СВОБОДАХ

НЮ ЙОРК. — Юрій II., король Греції, заявив підчас бенкету Грецького Допомогового Товариства Жертвам Війни, що його нарід стоятиме твердо при проголошених чотирьох свободах як тим ідеалом, на якому має бути побудований кращий новий світ.

ХВАЛИТЬ АМЕРИКАНСЬКУ ПРОДУКЦІЮ

ВАШИНГТОН. — Оливер Литлтон, британський міністер продукції, заявив по конференції з президентом Рузвелтом, що одна американська фабрика випродукує в цьому році воєнного знаряддя на суму чотирьох білійонів долярів. Це є те саме, якби ми будували Панамський Канал що шість тижнів. Вже з цього порівнання можна собі уявити, як величезною є ця продукція. Назви фабрики не подано. Сказано, що це військова тайна.

Велика Морська Битва на Середземнім Морі

ЛОНДОН. — На Середземнім морі вивязалась велика битва між американсько-британськими силами з одного боку, а італійськими з другого. По обох боках брало участь багато воєнних кораблів, до тяжких панцерників включно, як теж субмарини і літаки. Італійці зазнали тяжких втрат. Американські бомбовики типу „Либирейтор", затопили одного тяжкого італійського кружляка і два ниіщвники. Тяжко ушкодили і запалили два італійські кружляки і один літаконосець. Крім того потерпіли тяжко італійські літаки. Американські і британські літаки взнеслись з Мальти. Німецькі звідомлення говорять, що в битві брав участь також щонайменше один американський панцирник. Битва вивязалась біля британського конвою, що віз воєнні продукти до Мальти і Тобруку. Попереднього дня італійські звідомлення говорили про „велику перемогу" і про втрати британців. Британські кола рішуче заперечили ті звідомлення і назвали їх фантастичними. Британці понесли певні втрати, але дотепер їх не проголосили, бо боротьба ще продовжається.

СОВЄТСЬКІ ВІЙСЬКА БІЛЯ ХАРКОВА В ОФЕНЗИВІ

МОСКВА. — Совєтська армія під проводом маршала Тимошенка, яка в останніх днях спинювала німецьку офензиву, тепер перейшла в контрофензиву і заатакувала німецькі позиції. Німецькі звідомлення попереднього дня подавали, що біля Харкова бої притихли. Тепер ті бої наново розгорілись. Біля Севастополя бої продовжаються. Німці дотепер не осягнули жадних успіхів, подають совєтські звідомлення. — Німецькі звідомлення подають, що їхні війська перейшли ріку Донець і закріпили на другім боці мостові причілки. Совєтські кола це заперечили.

БОЇ В ЛІБІЇ

КАЇРО. — Більша частина британської армії, що обороняла Ель Ґазаля, вицофалась з тих околиць, бо армія Ромеля, яка продерлась до берега моря, пробувала їх окружити. Британці вчас втекли і не зазнали ніяких втрат, з виїмком тої, що мусіли залишити Ель Ґазалю, біля якої були добрі оборонні позиції. Битви в Лібії далі продовжаються.

ОБРАЗ ЧАСТИНИ НЮЙОРСЬКОЇ ПАРАДИ. — На образку бачимо славну Пяту Евеню в Ню Йорку, як по ній машерують американські військові частини. Вояки є в нових шоломах і з наїженими багнетами. Це є манiфестація, що започаткувала кампанію за Воєнними Бондами.

КИТАЙ ДОМАГАЄТЬСЯ ОДНОЇ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ВСІХ ФРОНТІВ

ЧУНКІНҐ. — Віцеміністер заграничних справ китайського уряду, д-р Фу, висказав недвозначно незадоволення Китаю з приводу того, що пляннуючи другий фронт в Европі, Британія, Америка і Совєти не покликали до нарад китайських генералів. Плянування усіх офензив на ріжних фронтах повинно відбуватись разом з представниками усіх чільних союзників. А всі пляни повинні бути виробловані в тім дусі, щоб брати остаточну перемогу всіх ворогів Обєднаних Народів, а не лише деяких з них. Погляд Британії і Америки, начеб Гітлер був найбільшим ворогом, в Китаю не має симпатії. Всі вороги є однаково небезпечні. Поміч воєнну треба слати однаково на всі фронти. Так як нині стоять справи, говорив д-р Фу, то Британія і Америка клопочуться головно протигітлерівським фронтом. На Тихім океані вони укріпляють Австралію і Індії, щоб ті краї не були окуповані японцями. Про Китай відносно мало дбають. Це не значить, говорив він, що без тої помочи Китай піддасться. Китай буде далі боротись. Всетаки Обєднані Народи повинні негайно на Тихім океані перейти до офензиви, а не оставатись в дефензиві, казав він.

ГРАНИЦІ БУДУТЬ ВИРІШЕНІ ПО ВІЙНІ.

МОСКВА. — Совєтські офіційні ґазети говорять, що вирішення всіх границь наступить щойно по війні. Ця справа тепер з огляду на ріжні політичні причини невирішена. Щойно по війні, як наступить мир, Обєднані Держави зачнуть накресляти нову мапу Европи і тоді щойно прийдуть на чергу теж і західні границі Совєтів.

БРИТІЙСЬКИЙ ЕПИСКОП ПРО ШВЕДІВ.

ЛОНДОН. — Епископ Чичестеру відвідував недавно Швецію. По повороті заявив, що всі шведи симпатизують з Британією і Америкою та бажають їм перемоги. Зате впадає в очи факт, що вони всі симпатизують теж з фінами, які борються проти Совєтів. Епископ Чичестеру заявляв, що фіни не мають потреби боятись Обєднаних Народів, бож британський міністер Іден по пакті з Совєтами найвиразніше сказав, що нема з Совєтами жадних секретних договорів і що всі границі будуть вирішуватись щойно по війні. Згаданий епископ говорив також з тими шведами, які перебували недавно в Німеччині. Вони запевняли його, що німецька нація перелякана зростом сили Обєднаних Держав та попадає в розпуку, дивлячись, як перемога німців віддалюється чимраз далі від Німеччини.

СОВЄТИ НЕ ЗВІЛЬНИЛИ ПОЛЬСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ.

ЛОНДОН. — Польський військовий епископ, який перебуває в Совєтах, де разом з іншими польськими священиками виконує душпастирські обовязки, подав своїм властям в Лондоні, що совєтські власти ще дотепер не випустили з Соловецьких островів 150 польських інтернованих священиків.

ШКІЛЬНІ РЕФОРМИ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — В анґлійськім парляменті дабатовано про відносини по анґлійських школах. Заступник міністра шкільництва, Остен Ботлер, признав, що шкільництво в Анґлії треба змодернізувати в тім дусі, щоб до давних виключних шкіл допустити усіх людей, з ріжних кляс. У звязку з тим вивязалась дебата серед послів і один з них сказав, що коли в Анґлії дотепер існувало таке переконання, що це вихованці Ітону і Гаров виграли битву з Наполеоном біля Ватерлу, то ті самі вихованці нині програли битву в Малаї і втратили Сінґапур.

МІСЬКІ ДІТИ НА СЕЛАХ.

ЛОНДОН. — По Лондоні ходять вістки, що діти, виселені з міст на села, почуваються на тих селах не дуже добре. Їх тягне назад до міста, хоч би до брудних і убогих дільниць, де всетаки є тверді хідники по вулицях, є багато світла, кінотеатри. Ті діти в перших початках побуту на селі не мають найменшого поняття про сільські відносини. Вони пояснюють собі все в фантастичний спосіб. Один хлопець, наприклад, пояснював вітраки, що стояли по полі і обертали крилами, що їхнім завданням є в спеку прохолоджувати корови, що паслись на полі.

ЖІНКИ ЗАБИРАЮТЬ ПРАЦЮ ЧОЛОВІКІВ.

ЛОНДОН. — Анґлійські залізниці приняли на службу 50,000 жінок і дали їм праці, які передтим виконували виключно чоловіки.

АВСТРАЛІЙСЬКІ ОДНОСТРОЇ.

МЕЛБОРН. — Австралійські власти рішили виробляти інші, кращі, однострої для своїх вояків, бо дотеперішні однострої далеко погані від американських. Це пригноблює австралійського вояка і підриває його мораль.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

БУЛА І Є ТІЛЬКИ ОДНА УКРАЇНСЬКА МОВА...

Пишуть, що німці завелись на Україні. Годі їм щось з неї добути, бо українці і німці говорять цілком іншими мовами. Німці хочуть одного, а українці другого.

Нам здається, що те, що діялось чи діється в Україні, може бути незрозумілим тільки для тих, що не знають, чи не хочуть знати, справжніх почувань українського народу. Ті, що панували над українським народом, завжди говорили іншою мовою від тої, якою говорив український нарід. Очевидно, що не іде тут про природню мову, а про інтереси. Грабіжники завжди поводились так, що хотіли український нарід силою придавити або обдурити. Знову перед світом заперечували його існування і відбирали йому національне імя. А як були змушені цей нарід визнати, то так чорно його змальовували, щоб ніхто в світі не міг мати симпатій до нього як народу мирного й культурного, заслугуючого на те, щоб помогти йому видістатись з неволі й темноти.

Давні грабіжники знеславляють і тепер український визвольний рух, звязуючи його з гітлеризмом чи фашизмом на те, щоб і в новому ладі, що наступить по цій війні, знову не було місця на визволення українського народу. Ми бачимо, що хоч ті грабіжники говорять ріжними мовами, то зміст їх однаковий; не дати українському народови стати господарем своєї землі; не дати Україні стати такою, якою хоче її бачити її населення. Ось і тому, зовсім природно, мови усіх тих грабіжників цілковито ріжняться від того, що відчуває український нарід. Ось тому і мова націстівського грабіжника є інша від мови чесного українця.

Хто хоч трохи обєктивний і знає трохи справжню історію українського народу, його боротьбу за волю, як і те, що висказали найбільші генії України, той не може мати найменшого сумніву щодо того, чого хоче Україна, до чого змагає український нарід. Щодо цього мова українського народу ясна і проста. Викривляють її тільки ті, що говорять, пишуть чи діють під обухом ріжних диктаторів і нацифікаторів. Та чесні українські люди, як тільки де мають якусь можливість висказувати правду, завжди говорять одною мовою. Це — мова свободи. Ось тої самої, якою так дуже дорожить американський нарід. Це мова народу, що звик працювати в поті чола і жити власним трудом, а не грабіжжю чи визиском інших. Це мова народу, що звик жити по християнськи і хотів би, щоб і з ним поводились по християнськи. Але так є, що міжнародні фарисеї ту мову викручують. І є темні й продажні типи та яничари споміж самого українського народу, що помагають фарисеям і грабіжникам матір катувати і грабити. Та це не є і не буде всилі змінити тої правди, що український нарід говорив і говорить тільки одною мовою: мовою свободи.

Як Тут, Щоб і Там Заважував - Нарід

Якаб велика не сиділа індивідуальність у Білому Домі й якіб великі не дав їй американський нарід повновласти, як це є, між іншим, у теперішній воєнний час, то проте всі ми знаємо і відчуваємо, що в Америці остаточне слово у найважніших справах — є таки за народом. Публична опінія відграє тут таку велику ролю, як у ніякій другій країні світа. І треба признати, що президент Рузвелт це добре знає і з тим рахується. Тому поступає у всіх великих справах незвичайно обережно.

Саме тому і візита советського комісаря Молотова виглядає щодо висліду інакше в Лондоні, ніж у Вашингтоні. Це, очевидно, не відноситься до воєнних справ, до допомоги Совєтам вдержати фронт, чи до всякої іншої акції, звязаної з боротьбою з Державами Осі в теперішньому чи будучому. Щодо нього панує цілковита згода, бо щодо цього є теж згоден і американський нарід, для якого справа перемоги над Гітлером є першою і найважнішою. Та інакше виглядає друга справа, що обіймає повоєнні світові проблеми і визволення народів зпід національного, політичного й економічного гнету і визиску. І тому, хоч уже заключено 20-літній договір між Великою Британією і СССР, що зобовязує їх до певного вирішування і тих повоєнних проблемів, включно з територіяльним розмежуванням, то Злучені Держави такого договору не заключили. Вони і далі зобовязали себе тільки тим, що є проголошене в принципах Атлантійського Чартеру.

На нашу думку, це є незвичайно розумний крок, бо зарада тому, щоб не повторилось те, що сталось по першій світовій війні, коли американський нарід остаточно не затвердив того, до чого приложив руку його президент. Фатальні наслідки того є нині очевидні. Мабуть през. Рузвелт має перед очима Вилсона і тому не хоче втягати Злучені Держави в ніякі такі зобовязання, що булиб до певної міри противорічні тим американським засадам, що хотілиб принести світові і поневоленим народам справжню полекшу, а не затверджувати минуле з усім його злом, з усією захланністю і жадобою панування і поневолювання.

Очевидно, що ніхто в Америці не надіється і по тій війні завести рай у світі. Але хочемо принайменні полішити долю тих, що терпіли і терплять наслідком насильств, яких не визнаємо і які хочемо зліквідувати. А це можна буде осягнути тоді, коли ті, що рішатимуть про новий лад, возьмуть під увагу голоси народів, що мають у тому ладі разом жити і той лад піддержувати. Атлянтійський Чартер розуміємо так, що до слова прийдуть народи. І тому про те, чи наприклад, якісь землі мають бути з Росією чи Польщею, чи з ні одною з них, повинні рішати народи тих територій, про яких судьбу іде. А як хтось думає, що він представляє ті народи, то навіть у такому випадку ось те його „думання" повинно бути поставлене у відповідному часі під провірку, чи воно так є. Тільки та „провірка" не повинна бути переведена під багнетами тих, що зголошує претенсії, а під охороною міжнародних чинників, яким дійсно залежить на тому, щоб пізнати правду.

Не знаємо, що про ті справи думають у Вашингтоні. Але припускаємо, що американські міродайні чинники стоять за народами. За народами стане певно ідеалістичний американський загал. А це він скаже останнє слово про ту повоєнну політику в світі, яку Злучені Держави готові будуть далі попирати. Якраз у тому є надія і для поневоленого українського народу, що теж і він можливо знайде зрозуміння для своїх національних інтересів, які цілковито не колідують в нічому з інтересами інших народів, якщо тільки ті народи не рахують на чуже добро. Український нарід не був ніколи і проти ріжних союзів, якщо вони потрібні для кращої світової економічної господарки, чи закріплення мира. Тільки і щодо союзів не повинно бути ніякого насильства, а признана народам вільна воля вирішувати і ту справу.

Усе те ще справи далекі, бо виглядає так, що світова війна ще навіть не ввійшла в вирішальну фазу. Ще можуть діятись ріжні речі, що впливатимуть у многому на розвязку повоєнних справ, включно з територіяльним розмежуванням і державними союзами. Але думати про ці справи треба вже тепер і принаймні формувати точніще принципи, згідно з якими будемо приступати до розвязки тих проблем. Атлантійський Чартер є в тому підставою. Американський нарід приняв його. Він теж скоро захоче пізнати, як цей Чартер буде виглядати у практичному застосованню. Доперва це заважить на американському сентименті. А американський нарід жертвує усім не для того, щоб щось на тій війні зискати з матеріяльного чи територіяльного боку. Він хоче затвердити свободу в світі. І на те він буде настоювати, щоб так дійсно сталось. І вимагатиме, щоб як тут, так, щоб і деінде нарід міг мати право сказати своє слово про ту свободу. І тому саме, як нам здається, і президент Рузвельт є такий осторожний, коли іде про ці справи. Він не хоче звязувати Злучених Держав нічим, що міглоб бути повторенням давньої неволі, бо знає, що америриканський нарід на це згоди не дасть.

Умові Клопоти й Армія

На останніх зборах Американського Психіятричного Союзу, що відбувся оноді в Бостоні, займалися зібрані вчені передовсім справою умових клопотів людей, покликаних до війська. Ці наради були замітні, коли їх порівняти з іншими нарадами того Союзу, на яких звичайно говориться про умові клопоти в подружжю, про умові клопоти родичів і дітей, робітників у фабриках, тощо. Звісно, воєнний час поставив на порядок дня передовсім цю переважну справу умових недомагань деяких людей, які проявляються під впливом покликання до армії й побуту в ній.

Почали дискусії представники Американського Червоного Хреста; д-р Алєксандер Саймон і панна Маргарета Гейген. Говорили вони про типи вояків, які звичайно мають клопоти з військовою службою. Чи не на першому місці між вояками, які можуть мати клопоти з військовою службою, ставити ці розслідники маминого синка; привиклий до обявів любови з боку матері, такий вояк жде, що й від свого фельдфебля („сержанта") подібних обявів любови, а коли їх не дістане, то почувається прибитим, опущеним і покинутим усім світом, на що мамин синок, коли мати на нього загнівається. Такі мамині синки підчас мира правильно вибирають для себе службу при фльоті, вважаючи її немовби за маму, потім вони попадають у розпуку, коли побачать, що в моряків властиво море — це мати, а фльота це „батько". Вони почуваються в службі самотні. Вони вічно банують за домом. Вони боязкі, вони в вічній розпуці. Вони ніколи не діставали в житті приказів, і тепер їм важко прикази виповняти. Вони не можуть зносити, коли хтось з них посміхається, коли хтось у їх приявности клине або грубі жарти говорить. Такі мамині синки, не знаючи ніякого обмеження для своєї волі, належать до тих, що хронічно йдуть на урльоп без дозволу.

Попри них є ще й інші типи, яким важко достроїтися до військового життя. Умові клопоти інших не дозволяють їм зносити суспільної пропасти між простим вояком і найнижчою сержею. Деякі не можуть прийняти ніякого авансу. Інші не можуть знести, коли при надаванні авансу їх поминено. Між такими недостроєними людьми є й злі актори, і налогові алькоголіки, і хлопці, яких виведе з умової рівноваги лист від дівчини, що вона в поважнім стані й вийде йому на стрічу в порті. Є між ними хлопці, що попадають в умову недугу, бо мовляв не знали свого віку, а потім довідалися про нього, роздобувши метрику. Є хлопці, що хотіли студіювати мотори Дізеля, але їх зроблено сержантами й приказано вчити рекрутів. Або резервові офіцири, котрих мучить думка, що сержант знає більше від них. Або хлопці, які не можуть перенести думки, що їх найкращий приятель потонув у морському бою.

Д-р Саймон вичисляв пять головних чинників, що впливають на умові заломання людей в військовій службі. Замітно, що на першому пляні він поставив розбиті родини. Між іншими причинами вичислив: умові недуги в родині, алькоголізм, арешти та давніші умові занедужання. Коли він радив розвести широку студію покликаних до війська, він радив теж тим самим студіювати умові занедужання й родинні відносини в широких кругах американського населення, з яких виходять вояки.

Цей самий лікар ствердив, що до відомого шпиталя Св. Елисавети в Вашингтоні прислано з армії 500 умово хорих вояків. З того числа майже три четверті частини проявляли вже в своїм минулому певні признаки умових клопотів. Замітно теж, що в армії ці люди виявили умові заломання вже протягом перших шістьох місяців побуту в армії. Звичайно вони навіть проявляються вже в перші дні прибуття до війська.

Підчас дискусії лікарі підносили потребу висилання з війська людей, умово хорих. Такі люди роблять подвійну шкоду армії: вони заломлюються під напруженням, якого як звісно, війна воякові не щадить; до того вони звичайно справляють армії різні клопоти: це постійні „тробелмейкери".

Організаційна Розхлябаність

Старші покоління, які приїхали до Америки зо старого краю, з малим, а то й ніяким досвідом відносно творення і організування суспільного життя, нераз поповняють фундаментальні провини супроти своїх організацій. Найважнішою провиною є постійне спізнювання. Лиш внаслідок якогось надзвичайного випадку деколи лучається таке, що наші люди прийдуть точно на час. Тоді ми самі дивуємось, як це сталось? Зправила приходимо на наші зібрання пів години, або й цілу годину пізніше, ніж було назначено. Це ми самі називаємо „українською точністю".

Другою нашою фундаментальною провиною є це, що ми не виконуємо точно того, що вимагає від нас організація. Спізнюємося з плаченням вкладок, не виконуємо тих обовязків, які накладає на нас уряд товариства, а коли й виконуємо, то по старому звичаю, пізніше, ніж повинні. Зрозуміло, що ті самі помилки роблять не лише рядові члени. Урядники ще більше грішать тими провинами, бо поповнені урядниками ті самі провини стають більші, ніж коли поповнені рядовим членом. Коли урядник закликує членів явитись точно на час, а сам точно не явиться, то це вносить в організацію більшу деморалізацію, ніж колиб член спізнився.

Про ці провини старша генерація сама добре знає і за те сама себе нещадно попрікає. Ці попрікання звичайно дуже мало помагають. Потіха в цьому хіба та, що ми свідомі отих своїх недомагань, уважаємо їх недомаганнями, маємо добру волю їх направити, але внаслідок своєрідного „атавістичного обтяження", чи може виховання, яке ми одержали в нашій ранній молодості, ті недомагання нам дуже тяжко в собі поконати.

Ці наші недомагання знає молодь. Наші молодші покоління навіть нераз собі стружать саркастичні жарти зо старших, мовляв, вони сякі, чи такі, спізнюються, не виконують своїх організаційних обовязків, сваряться і т. п. Гарно робить наша молодь, що критикує за це старших. Але чи краще наші молодші покоління поступили, якщоб поглянули на себе самих і переконались, чи часом вони самі не роблять тих самих помилок, до того в іще гострішій формі. Старші покоління бодай свідомі своїх прогріхів і є в них побожне бажання змінитись. Зате наші молодші покоління дуже часто поступають гірше старших поколінь, але вони не є свідомі своїх помилок і не мають навіть отої скромности та самокритики, яку мають старші покоління.

Говоримо ці слова на основі певних прикрих досвідів. Серед нашої американсько-української суспільности в багатьох випадках до проводу прийшли так звані молодші особи, себто ті, що родились тут в Америці, дістали належне американське виховання, дістали вищі студії, повиходили на адвокатів, учителів, лікарів і т. п. З превеликим жалем треба ствердити, що в пропорції до числа тих мо-

(Докінчення на стороні 3-тій)

Дві Долі

Повість

ДАНИЛА МОРДОВЦЯ

21)

А струни як загудуть, як зарокочуть... І сам старий кобзар згорда підіймає сиву голову і ніби свариться до кого і видом і голосом...

А хлопці і дівчата так і прикіпіли на місці — дихати не сміють...

А старий рокоче голосом і струнами:

Загуділо Запороже, як те Чорне море,
Понеслися козаченьки облавою в поле.
Ой як свисне Іван Сірко на коника сивім,
То спинились запорожці, як сонечко сіло.
Ой як крикне старий орел, на шпиль-гору сівши,
Заступились запорожці, коний погубивши.
„Ой батьку наш, отамане, що маєм робити?
Без коний ми наче орли, що в степу підбиті!"
Ой як крикне наш отаман та до козаченьків:
„Не журіться, запорожці, друзі молоденькі!
Ой годіж вам турбуватись, годі, пани-братя!
А беріте в руки списи, рушайте гармати!
Тож не вітер в полі грає, не орел витає,
Отож Сірко з товариством по степу літає...

— Ги-ги-ги! Ги-ги-ги! — якщось загигикає, як зареготе!

— Мати Божа! Та цеж та черничка! Це причинна! Ох, як її підкидає нечистий, як корчить, голубоньки!

— Ой, матінкож моя! Біжімо! Ох, лишенько! — закричали, заверещали дівчата і як кози від вовка кинулись у розтіч.

А та, що здавалась черничкою, билась на землі і несвоїм голосом викликала, то регочучись, то гигикаючи.

— Він кинув мене, кинув! Ги-ги-ги! Ги-ги-ги! Кинув і малі діти! На щож він тільки літає до мене! Ги-ги-ги! Ги-ги-ги!

Тут її мерщій прикрили рядном і вона трохи втихомирилась, а потім трохи згодом і заспокоїлась.

Тоді батько й мати підхопили її під руки і мов пяну повели до одного святого печерського старця у келію.

— Ох, біднаж вона, нещасна молодиця! — жалібно хитала головою, показуючи на „причинну", якась стара баба. — Скільки вже років страждає, бідна!

— Хібаж ви її, бабусенько, знаєте? — озвалась якась молодичка.

— Якжеж мені, молодичко, не знати її! Вонаж наша — з Мерехви... Цеж про її чоловіка, про Сірка співали...

— Про її чоловіка!... Ох, бабусенько, голубонько! Так вонаж Сіркова жінка — Сірчиха?

— Та Сірчихаж... Вонаж, бач, з нашої слободи — з Мерехви... Я її ще й дівчиною зазнала, і його, Івася ядовиченка, ще хлопчиком, а потім парубком знала... І тоді вже розбишака був, а тільки нікому нічого злого не подіяв, а був добрий-предобрий... Я й матір його, убогу вдовицю знала... Чоловіка її, Дмитра, десь у Кримі татари вбили — запорожцем був... А як він, Дмитро, пішов у Запороже, то жінку свою важкою зоставив — вже на злогах була... Вже без його, через тиждень, і Іваська привела... Так таке воно дивне-предивне вродилось — з зубами, матінко моя... Так баба-повитуха мені розказувала, що то вона, як тільки приняла його від родильниці — ще воно й материнного молока не ссало, і зараз своїми маленькими ручетятками потягнулось до столу, — а на столі стояв чималий пиріг з потрібкою із печеної овечої — почастувати пан-отця після хрестин... Так воно, те дитя, голубонько моя, зараз хоп рученятками той пиріг і чисто ввесь його тут же і згамкало... А бідність, така бідність була у матери-вдови, що й Мати Божа! Колиски у дитини не було, а росло воно у решеті зпід гусенят... А тепер он до його і королі і хани і султани з поклонами та з гостинцями йдуть та залицяються... Така його доля спіткала... А як виріс, то зараз майнув у Запороги: пімсту за батька положив собі на серце... А скоро повернув із Запорогів, то й одружився з отсією Софійкою, бо ще змалку вона покохала його і він женихався з нею, ходив у комору, жив з нею, як звичайно доброму парубкови. А як оженився, то зараз знов повіявся у те проклятуще Запорожжа, де ні за понюх табаки гинуть наші діти. А Софійка зосталася ні жінкою, ні вдовою. І почала вона по йому сохнути, так, що і їсти, сердешна, перестала... Сохне, сохне та нудьгує, а нечистому — не при церкві святій згадуючи — те і на руку... І став він до неї що ночи огнянним змієм літати...

— Ох, лишенько, невжеж це правда!

— Правда, свята правда, молодичко... Своїми оченьками бачила... Якось то раз вийшла я тихенько у саму глуху ніч з хати до корови, щоб підстерегти проклятущу відьму... Це у нас така гаспидська у слободі — Явдоха... Унадилась до моєї корови... Кожну, було, ніч повне відро молока надоїть з неї в одну яєшну лушпину — така Іродова! От я тихенько, крадькома, і вийшла у північ з хати... Коли зирк, матінко моя, летить по небі огняний змій — так і пашіє вогнем, а хвіст довгий-предовгий... Та як надлетів він над Софійчину, Сіркову хату, та так іскрами і розсипався у верх, у самий димар — та там і щез... З того часу і став кожну ніч літати до Софійки; з того вона й страждає... А чогоб страждати! Живе, як королева: таке багатство, що й не сказати! А все той її чоловік, Сірко, шле до неї; і шовки і саєти і єдваби і оксамити і дорогі-предорогі коралі! А скільки кубків та усякого срібла й золота — і не перелічити... Кохає, бач, він свою Софійку, та тільки служба його така: цілий вік отаманує у Січи... Загляне до жінки на день, другий, на годину, та знов у Січ та у поході — биться то з Татарвою, то Ляшвою, а як прийдеться — то й з Москвою. (Дальше буде).

Пані Рузвелт і Перл Бак Говорять за Демократію

Дві американські визначні жінки, Елінор Рузвелт і Пер Бак, в недавно виданій брошурі, закликають всіх чесновіруючих в демократичний спосіб життя дати муринам повну участь в демократії. Брошуру видала Загальна Рада Американської Єдности.

Вони обидві домагаються кінця расовим упередженням проти 13,000,000 кольорових американців та кінця дискримінації, де якої ці упередження ведуть. Ту справу вважають одною з важних частин воєнного зусилля. „Я давно почувала", пише пані Рузвелт у вступній статті до брошури, „що багато річей, які нас засмучують, ширення туберкульози, зростання злочинности в певних частинах країни, мають підставою не тільки брак освіти або фізичні ріжниці, але у великій мірі основуються на факті розподілу, який ми завели в цій країні і який нівечить життя не тільки нашого муринського населення, але часом і чуже-роджених або навіть релігійних груп".

„Відокремлення, яке накинено муринам, є причиною того, що кольорові американці примушені жити в ґетто, де вони безпомічні проти високих рентів та злиденних мешкальних умов", пише Перл Бак, яка дістала літературну нагороду Нобля і є авторкою повісти і фільми „Добра Земля". Вона вказує, що расове упередження примушує муринів брати ту працю, яку можуть дістати тому, що багато родів праці недоступні для них. Також рівень заробітних платень муринів є низьким, бо деякі робітничі юнії не приймають муринів на тих самих основах, як білих. „Расове упередження і тільки расове упередження є причиною скупчення людей в більших чи менших Гарлемах скрізь по країні".

Перл Бак каже, що в наслідок расового упередження молоді муринські мужчини і жінки Америки зневірюються в справедливість і забезпечення в їх власній країні. Найбільшою підставою того в теперішню пору є відмовлення більшости оборонних індустрій приймати на працю муринів на однакових умовах з білими. „Для кольорового американця це є остаточним доказом безнадійности його положення, що навіть в обороні своєї країни йому не уділюється його частина праці".

Перл Бак застерігає, що не може білий американець надалі не бачити факту, що його упередження позбавляє мурина демократії. „Зайвим казати, що кріза є перед нами і звернім увагу найперше на оборону та на теперішню війну. Кріза між білими і кольоровими є близько, тісно звязана з цею війною, бо війна проти нацизму несе расову рівність або нерівність, як одну зі своїх головних справ".

Перл Бак нагадує читачам, що „скрізь по світі кольорові народи питають одні одних, чи вони мусять назавше зносити самовпевнене панування білої раси". Далі додає: „Дома і заграницею біла раса повинна рішитись, чи буде вона наслідувати тоталітарний принцип пануючої і підпорядкованих рас, навіть з неминучим кінцем повстання і найгіршої з війн; чи народи всіх кольорів вирішать виробити способи життя в дійсній гармонії і свободі". В заключенню Перл Бак каже, що кожний американський громадянин і сам уряд мусять швидко приняти міри, аби всі американці мали рівні економічні можливости та щоби мурини в демократії не терпіли пониження ради їх раси. „Демократичний уряд повинен тримати крок з наукою і усвідомити, що нема основ, крім упередження, для віри, що одна раса є сама по собі вищою від іншої".

„Має демократія рацію, чи не має?", питає Перл Бак. Якщо має, відважмося зробити її правдивою".

У своїй вступній статті пані Рузвелт визнає ту саму крізу. „Ми правдоподібно прийшли до точки", каже вона, „де маємо зробити рішення чи жити в демократії і зробити її дійсністю, чи погодитись з фактом, що ми нездібні приняти цей визов".

Брошура в англійській мові називається „Перл Бак говорить за демократію". Поодинокі примірники можна дістати без оплати, написавши до Загальної Ради. Додаткові примірники можна дістати по три центи кожний. Замовлення писати на адресу: PRESS DEPARTMENT, COMMON COUNCIL FOR AMERICAN UNITY, 222 FOURTH AVENUE, NEW YORK CITY.

(„ФЛІС")

БОРЕЦЬ З ЗАТИСНЕНИМИ ПЯСТУКАМИ. — Ось такий афіш буде видно скоро всюди по Америці. Зготовлено його з нагоди кампанії за продажю Воєнних Бондів. В одній руці держить американський вояк стисненних Гітлера і Гірогіта, а в другій держить жмут Воєнних Бондів, що допомагають тому, щоб перемогти як одного так і другого. Оригінал афішу виготовив з глини Джек Ламберт з Балтімор.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ПЕРЕД ГРОБОМ НЕВІДОМОГО ВОЯКА. — Юрій II, грецький король на вигнанню, кладе вінок на гробі Невідомого Вояка в Національним Цвинтарі в Арлінґтон, Вірджінія. У своїй промові про А. Ч. Хрест він подав, що сотки людей вмирають кожного дня в Атенах з голоду.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ЧЕСТЕР, ПА.

Молода учительська сила.

Дня 26. травня в Стейт Вест Честер Каліджж 295 учеників й учениць закінчили свої студії. В програмі свята була спеціяльна сторінка на якій були поміщені призвища відзначаючих учеників.

Дуже велику радість справило мені, коли на цій почесній сторінці я знайшов імя моєї молодої парохіянки Еви Сороки, яка покінчила свої музичні студії з відзначенням.

Абсольвентка, „студент граджуейт", є дочкою Теодора і Марії Сороки. Батько її походить з Дрогобицького а мама з Ярославського повітів. Родичі її мають крамницю „споживчих товарів" та є одними з найбільш активних громадян, ак в народньо-громадянському, так і в церковно-парохіяльному життю.

Ціла рідня є членами Українського Народнього Союза Належать до 237 відділу Сошествія Святого Духа, якого предсідником в минулому Теодор Сорока був кілька разів.

Ева Сорока,
членица 237 відділу У. Н. Союзу, учителька музики, що скінчила студії з відзначенням.

„Яке дерево, такі й овочі", каже наша пословиця. Як активні родичі, то такі й їхні діти. Тому абсольвентка Ева Сорока є членом Хору Лисенка, Українського Золотого Хреста, Аматорського гуртка та інших місцевих організацій. В минулому не один раз ми згадували її імя в дописах, бо годі було перевести програму свята без її участи. Всі кажуть: „Ева активна дівчина".

Скромність, тактовність, патріотизм та глибока релігійність це прикмети її характеру як молодої учительки та інтелігентної сили. Тому молодь витає її щиро як диплльомовану учительку музики з почесним відзначенням. Всі вірять в дальшу її участь та співпрацю в громадянському життю, бажаючи її на кожному полі найкращих успіхів.

о. Омелян Мицик.

ГАРТФОРД, КОНН.

День Словян.

Мейор міста проголосив день 21. червня як „День Словян". Усі словяни є запрошені до участи в програмі. До комітету запрошено з українців проп. Теодора Галенду до екзекутивної комісії, а п. Терлиця репрезентує в Словянськім Комітеті членство У. Н. Союзу в нашій громаді. Програма відбудеться в неділю 21. червня, година 2. пополудні в Колтс Парк. Промовлятиме мейор міста й інші визначні бесідники. Належить памятати, що є День Словян, а не словянських держав і кожний словянський нарід має рівне право до репрезентації.

За екзекутиву Словянського Комітету:
Теодор Галенда.

Орґанізаційна Розхляпаність

(Докінчення зо сторони 2-гої)

лодших провідників, є занадто великий відсоток серед них таких, що перевищують старі покоління, але не в добрих прикметах, лише в лихих. Вони, наприклад, спізнюються на збори ще більше ніж старі, і то навіть тоді, коли є предсідниками даних орґанізацій чи комітетів. Часто вони заповідають збори, а прийдуть годину пізніше, або цілком не прийдуть. Часто буває, що дають себе обібрати урядником, а опісля цілком не скликають мітінґів своєї орґанізації. Так немов цілковито забули за те, що вони є урядниками. Бувають випадки цілковитого орґанізаційного нехлюства, про який сором і згадувати.

Старші покоління, ті нещасні, прибиті долею, покручені довгим насильством, часто неграмотні, „фоні піпл" зо старого краю, не допустилисяб того нехлюйства. Хоч як вони грішать супроти своїх орґанізацій, але вони не допустилиб до того, щоб зігнорувати свій власний мітінґ, коли вони стоять у проводі і той мітінґ сами скликали. В надзвичайних випадках, колиб вони не могли прийти, вони бодай старалисяб себе якосб оправдати. Їх гризлоб сумління, вони не реготалисяб цинічно, мовляв: „Ну і що, що я не прийшов на власний мітінґ, який скликав?" Вони також малиб викиди сумління, якщоб цілковито нічого не робили, ставши в проводі даної орґанізації.

На жаль серед молодших провідників бувають люди, які в ось той спосіб відносяться до орґанізованого життя. Вони накладають позою, даються вибирати на провідні місця; а навіть обиджаються, коли їх не виберуть. Та, осягнувши цю сумнівну почесть, вони занедбують цілковито свою роботу і лишають справи їх хаотичному бігови, мовляв, хай там люди роблять що собі хотять.

Такого не сміє бути. Це є деморалізація. Наша суспільність мусить пильно за тим слідкувати і вибирати на провідні становища людей, які мають якесь сумління і почуття обовязку. Такі сумлінні люди є серед молодшого покоління. До них ми мусимо звертатись і покінчити з орґанізаційним нехлюйством.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112., буде мати свої збори в неділю, 21. червня, в галі церковній, зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членниць прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження, як справа пікніку, що не відбувся через дощ та інші справи. Довгуючих членниць просимо прийти на ці збори і вирівнати свої залеглі вкладки. Котрі членниці ще не забрали своїх чеків на дивіденду, мають прийти і їх собі забрати. — Уряд: Марія Ліска, предс.; Катерина Габрівська, фін. секр.; Параня Ризун, кас.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

ЩО ДАЄ U.S.O.

(Обєднані Службові Орґанізації)

КЛЮБОВІ ДОМИ КОЛО ПОСТОЇВ АРМІЇ И ФЛЬОТИ

- Клюбові кімнати
- Туші
- Місце зборів
- Читальні
- Кухонні прибори
- Танці
- Машини до записування голосу (для висилки рекордів родинам)
- Відчити, коли, де й як вояки їх хочуть
- Музичні струменти
- Сцени з театральним освітленням
- Причандали для світлення фільм
- Машини до писання
- Матеріяли для мальовання й рисовання
- Вільні театральні білети
- Надзвичайну службу для військового конвою.
- Фільмові представлення
- Кімнати для спочинку
- Кімнати для ґардероби
- Столи для писання
- Ґрища
- „Бари" з відсвіжаючими напитками
- Радія й телефони
- Групи для релігійної дискусії
- Фотографічні клюби

ПОЗАМОРСЬКА СЛУЖБА

Клюбові й походячі прислуги для вояків на віддалених базах.

ДАРОВІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПО ТАБОРАХ „ЮСО"

- Найбільша обїздка в історії театрального підприємства
- Пересічно 31 представлень кожного вечора в 225 таборах
- Зірки Бродвею й Голівуду
- Найкращі концертові артисти
- 400 відомих музичних банд
- Представлення по базах за морем

ПОХОДЯЧІ ҐРУПИ

- Придоби „ЮСО" на возах, для військ, відорваних від решти
- Малі ґри
- Фільми
- Відсвіжуючі напитки
- Почтова служба

СЛУЖБА ДЛЯ ВІЙСЬК У ПОХОДІ

- Матеріяли для писання й читання
- Кава й печиво
- Особиста приязна прислуга
- Загальна поміч для подорожних

СЛУЖБА НА МАНЕВРАХ

- Фільми
- Матеріяли до писання
- Туші, мило й рушники
- Малі ґри
- Гостина по домах
- Приміщення до спання в надзвичайних випадках
- Відсвіжуючі напитки

СЛУЖБА В ОСЕРЕДКАХ ОБОРОННОЇ ПРОДУКЦІЇ

У перелюднених і перетяжених містах воєнної промисловости ЮСО помагає робітникам удержуватися на вершку здібности доставляти матеріяли збройним силам.

Кілька Уваг Про Значіння Співу

Біольогічне значіння співу — цеб то безпосередний вплив співу на перебіг життевих процесів в організмі людини — можна зясувати тільки на підставі фізіольогії та психольогії. Для цього належить прослідити, якими фізіольогічними явищами та якими душевними переживаннями супроводиться спів всякий раз — незалежно від змісту самої пісні.

Музичні звуки людини повстають наслідком тремтіння голосових струн у горлі під натиском видихненого з грудей повітря. Від довжини цих струн — як зрештою у кожнім струннім інструменті — залежить тон звуків, а від сили, з якою напирає видихнене повітря — сила тих звуків. Далі, у ротовій ямині, що грає ролю резонатора (голосника), ці звуки набувають вже виразного характеру в залежности від положення щок, язика, піднебіння, зубів, губ і носа; напр., поставивши губи кружалом, даємо звук О; розкриваючи рота ширше — вимовляємо А і т. д. Крім того, звуки людини розріжняємо ще залежно 1) від їх чистоти (чистий — або хрипкий голос, що буває від неправильного закривання голосової щілини або неправильного колихання струн); 2) від їх діяпазону (цеб то области від найнижчого до найвищого тону, який може відспівати чоловік, — а це залежить, очевидно, від розмірів горла і від довжини струн, і через те буває неоднаковим не тільки у ріжних людей, у ріжних полів, але й у тої самої людини залежно від її віку); нарешті 3) від їх краски (тембру), що залежить від супроводячих обертонів і поза індивідуальними відмінами міняється ще часто від ріжних перешкод для звукових хвиль — різкий голос, приглушений, носовий, горляний).

Всі ці особливости людських звуків помітні вже й у розмові. Підчас співу виступають ще деякі інші, що повстають під впливом музикального ритму. Надати ритм свойому співу ми можемо тільки регулюючи відповідно глибину дихання. Отже приходимо до висновку, що спеціяльне значіння співу залежить передовсім від певних змін у диханню — а власне від зміни ритму й глибини віддиху та від зміни обсягу дихальних рухів.

Благодійний вплив на людину повного, широкого віддиху залежить не тільки від хемічного ділання кисня та відсвіження крови, але й від цілого ряду чисто механічних причин. Так напр., тиснучи підчас вдихання на черевні органи, діяфраґма (цеб то мязень, що відділяє грудну ямину від черевної) прискорює пересування страви у кишках і механічно сприяє виділенню соків із додаткових стравних залоз. Обсяг дихальних рухів безпосередно визначає швидкість упливу пасоки (лімфи) — цеб то врешті впливає на швидкість видалення з організму ріжних продуктів його життедіяльности, по більшости шкідливих. Від ослабленого дихання зменшується доплив кисня до серця, — воно сильніше наповнюється вугляним квасом і скорше тоді зморюється.

Серед тих хемічних впливів дихання на цілість життевих процесів в орґанізмі, мусимо докладніше вияснити, як глибина і обсяг дихальних рухів відбиваються на круженню крови у черепі.

В акті дихання відріжняємо два моменти: вдихання і видихання. При тому момент вдихання знаменний тим, що тоді відбувається розширення тільки кістяка грудної клітки, а за кістьми вже часто пасивно розправляються й легені. У грудній ямині в цей мент утворюється порожня, яка всмоктує через дишницю повітря й воно тоді наповняє легені. Отже та порожня, очевидно, не тільки всмоктує повітря в легені, але також притягає до серця жильну (венозну) кров, яка, обійшовши по тілі й збіднівши киснем, вертає знову до грудної ями для відсвіження у легенях. Особливо цей присмоктуючий вплив вдихання дається відчути на великих і чисельних венах шиї, які несуть до грудної ямини зіпсуту кров із черепа. Кожне вдихання прискорює випорожнення мізкових вен у черепі, а видихання, навпаки, гальмує венозну течію. Через те широке, свобідне вдихання прояснює думку, усуваючи тиснення венозної крови на мозок.

Всякі душевні переживання, котрі перешкоджають правильному віддихові, тим самим перешкоджають увільненню мізкових центрів від тиснення венозної крови, а значить, перешкоджають і мізковій праці. Звідси такі вирази, як „гнітюча журба"; звідси й певні зміни у психіці, що виникають послідовно в наслідок порушеної ритміки дихання під впливом страху (— різкі коливання між вдиханням і видиханням), сорому (— несподівані перерви або значно пригнічене вдихання), радости (— збудження й поглиблення вдихань) і т. д. Це треба розуміти так, що, напр.; під впливом страху порушується дихальна ритміка, і наслідком недостатнього вдихання затримується у черепі більше венозної крови, перешкоджаючи ясности мислення. Такий тісний звязок між диханням і психікою підкреслив ще проф. Сікорський (Київ) з властивою собі дотепністю, а письменство українське дає цілу низку дуже влучних прикладів того роду. У Франка чернець, побачивши, що посланці за ним відпливають зовсім з Атону, зрозумів, що в цей мент для нього пропадає всяка надія вернутися до Рідного Краю,—

„і смертельная трівога
„спінила старече серце (— зміни в обігу крови,
„і заперла дух у груди (— зміни дихального ритму),
„зимний піт лице покрив" (— реакція шкірних нервів під впливом змін у мізку, що повстали наслідком припиненого дихання й дещо порушеного обігу крови).

Подібнож питає Олесь:

„Чом так тяжко люте горе
Груди стискає мені?..."

Колиж минає страшна хвилина, поетові здається, неначе уся природа починає з ним лекше дихати:

„Гроза пройшла... зітхнули трави,
Квітки головки підняли..."

Звязок між ґлибиною дихання та психічними переживаннями знаменито намалював Хоткевич у своїй гуцульській повісти („Камінна душя"):

„Весна, весна! Приходить!... Маруся літала по провалих стежечках, весело поплюскуючи файними своїми чобітками. Зупиниться на хвильку, набере повні груди гірського чарівного повітря — і мов крила від того виростають! Летілаб до сонця, до вершків гір, до хмар. І серце завмирало на одну лиш думку, що скоро настануть цілком теплі дні, зійде сніг з усіх зашкалубин і можна буде видряпатися на найвищу кичеру, стати там, як янгол Божий, на хмарі, і заспівати"...

Таким чином вплив глибини і ритміки дихання не тільки на фізіольоґію, але й на психіку людини є дуже великим. Тимчасом саме спів супроводиться неминучими змінами — і ритму й обсягу дихальних рухів. Від тогож залежать ці зміни і як вони можуть впливати на орґанізм?

Очевидно, певну ролю відограє передовсім сила звуків. Що з більшим натиском виганяться повітря з грудей, тим скорше відчувається потреба вдихнути повітря наново. Сільська молодь у нас, як відомо, любить тільки голосний спів, щей затягаючи останні звуки як можна довше; але при тому із легенів витискається повітря не тільки з ближчих до дишниці відділів, але й з найдальших закутин. За тим слідує глибоке вдихання, і легені в цей спосіб вентилюються подібно, як підчас т. зв. дихальної руханки. Неґативна сторона такого голосного співу — це швидке перетомлення струн (— і хрипка), та неможливість співцеві контролювати чистоту тонів, через що не тільки падає краса співу, але співець щей відучується взагалі володіти своїми голосовими засобами.

Довжина звуків має подібнеж значіння. Затягаючи звук (фермата) або звязуючи кілька звуків одним видиханням (леґато), видалюємо з найдальших відділів легенів застояне там повітря і створюємо потребу глибшого вдихання. Інакше кажучи, при тому заміняємо не тільки звичайну порцію повітря у легенях (т. зв. „дихальне" повітря, якого при спокійнім диханню Готчінсон визначає коло 500 куб. цм.), але й так зване „запасове повітря (яке можна ще видихнути максимальним напруженням після спокійного видихання, та якого буває до 1600 куб. цм.).

Тон звуків має значіння далеко менше. Тільки надто низькі або високі звуки, наближені до крайніх меж діяпазону, спричиняють задержання віддиху і певне напруження, яке не можна уважати доцільним.

Характер і тембр звуків мають значіння тільки для порозумівання людей між собою та для мистецького співу, але на біольоґію орґанізму безпосередно не впливають.

Натомісць ритм співу так тісно звязаний з ритмікою дихання, що це набирає для нас першорядного значіння. Спів безпосередно звязаний з постійним реґулюванням і ритму і глибини дихальних рухів. Звідси повстає орґанічна потреба співу, особливо підчас фізичної праці, коли кров бідніє киснем і буває насичена вуглянним квасом та іншими мускульного палення. Проф. Л. Білецький звертає на це спеціяльну увагу: „Всім відомі прикрі умови тяжкої праці народу. Єдине полекшення цих умов — це переведення процесу праці на стан його ритмічного урегулювання. Коли ритм, первісне зерно найбільш економного збереження сил не тільки людей, але й природи проникне увесь процес праці, тоді сама праця буде найбільш інтензивною, а наслідки її — найпродуктинішими. Цей ритм твориться через пісню". Варт пригадати також, що деякі теоретики доводять навіть походження музики взагалі з ритму робочих рухів (К. Бюхер, І. Оршанський).

Звідси вияснюється, яким чином пісня управильнює ритм фізичної праці і полекшує тягар її; одночасно вона розгонить на серцю тугу й дає природний вихід смуткові, бо підчас співу з поглибленням дихальних екскурсій слабне тиснення на мозок (завдяки енерґійнішому періодичному випорожнюванню мізкових вен), управильнюється постачання кисня, прояснюється мислення і настрій, і гніт важких душевних переживань відчувається вже не з такою силою.

„Хворе серце співає,
Лихо в журбі виливається..."
(Капельгородський).

Тому й похоронні голосіння (— а їх у нас все виспівують речитативом) мають вплив заспокоюючий; невиявленаж печаль, навпаки, гнітить далеко більше. У Тичини, в котрого природа взагалі повна барвистого чисто людського життя (— „згучить земля, як орган"). — природа завжди відчуває сум поета, бож вона й сама —

. . . . чарівна мила
Не раз свій смуток хоронила
. . . . в піснях своїх".

Можна думати, що ритміка співу (як і кожний ритмічний рух) разом із періодичним напоєнням мозку вуглянним квасом підчас видихання (доки бренять голосові струни й поки не наступить акт вдихання та випорожнення мізкових вен) — що обидва ці чинники до певної міри усипляють співця; в такім разі спів можна булоб прирівняти до легких натуральних наркотиків, подібно, напр., до ходьби. Цим до певної міри також можна зясувати заспокоюючий вплив співу.

Отже віддавна пісня в усіх народів — від диких і до найбільше культурних включно — стала начеб орґанічною потребою. Навіть незалежно від змісту слів, часом просто хочеться співати, як хочеться, напр., напитися підчас фізичної праці, або визирнути на сонце із вязниці. Часто ми співаємо тільки мотив, зовсім навіть без слів, а в дикунів цілі їх довжезні „пісні" складаються тільки з повторення однакових складів, подібно як співають і маленькі діти: та-та-та, ба-ба і т. п.

Колиж до співу нарід додав іще надзвичайно багатий зміст, що є відзеркаленням усієї трагічної української історії та всього побуту нашого народу, то власне народня пісня стала одною з найцінніших перел української культури взагалі і заняла одно з перших місць у цілім світі. „І нема кращої історії народу за ту, що написана звуками його пісень" (Мик. Грінченко). „Ніщо не може бути дужчим за народню музику, коли тільки нарід має поетичний нахил, ріжнобарвність та діяльність життя, коли гніт насильств і непереможних постійних перепон ні на одну мить не давали йому заспокоєння, витягаючи з серця його жалі і коли ці жалі не мали змоги інакше і ніде інде найти собі виразу, як тільки в його піснях" (Гоголь).

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

ДО ТИХ, ЩО КУПУВАЛИ „СВОБОДУ" НА „СТЕНДАХ" У МІСТІ НЮ ЙОРКУ:

Отсим подаємо до відома читачам „Свободи", що воєнні обмеження не тільки утруднили доставу часописів на „стенди", але також спричинили більші кошти тих достав, які зросли у нашому випадку до того, що требаб нам доплачувати тижнево яких 30 долярів за доставу „Свободи" на нюйорські „стенди". Супроти цього ми змушені від 1. липня б. р. перестати довозити „Свободу" на „стенди". Та віримо, що ті читачі, що досі купували „Свободу" на „стендах", стануть тепер звичайними передплатниками і таким способом пошта доставлятиме їм часопис правильно кожного дня до хати. Тому просимо тих, що купували „Свободу" на „стендах", виповнити понижче замовлення та надіслати його до адміністрації враз з належитістю за ґазету:

Передплата виносить:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:		В МІСТІ JERSEY CITY І ПОЗА ГРАНИЦЯМИ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ:	
На рік	$6.00	На рік	$9.00
На пів року	3.25	На пів року	4.75
На 3 місяці	1.75	На 3 місяці	2.50

ЗАМОВЛЕННЯ НА ПЕРЕДПЛАТУ ЩОДЕННИКА „СВОБОДИ".

Отсим прошу висилати мені часопис „Свободу" на протяг часу ....

На це залучаю належитість в сумі $ ....

Імя і назвиско: ....

Адреса: ....
(тут подайте вулицю, число дому або почтову баксу)

Назва міста і стейту: ....

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Українська Січ, від. 170., відбудуться в неділю, 21. червня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Флїт ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючим членам пригадуємо, що як не вирівнають свого залеглого довгу за вкладки, то будуть суспендовані. Просимо привести своїх знайомих, щоб вписати їх у члени У. Н. Союзу і Тов. Січи, бо тепер У. Н. Союз має для молоді й старших наймодерніші роди обезпечення. Тому запитайте про не відділового секретаря, котрий вам дасть більші пояснення. — Т. Наконечний, фін. секр., 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 7. червня 1942 р. помер у Стейплетон, Н. Й.,

ЮРІЙ ЛЕВКІВ,

член Тов. Запорозької Січи, від. 155. У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.

Похорон відбувся з дому жалоби до української правосл. церкви. По похоронних відправах відпроваджено тіло покійного на вічний спочинок на місцевий цвинтар в Стет Айленд.

Покійний полишив вдовою жену Ксеню і дорослих шестеро дітей, з котрих двох синів є при війську.

Хай вільна земля Вашингтона буде Йому легкою!

Андрій Яричевський, секр.

ТАРЗАН, ч. 584. Прикований до нещастя,

Видряпавшись на ніс потапаючої галери Тарзан відчепив від неї один кінець линви, що там звисала з носа галери.

Той кінець линви він привязав до свого тіла і так поплисти до галери Вилйена, що стояла недалеко на воді.

Потайки він підплив до корабля Вилйена, видряпався на поклад і там привязав кінець тої линви до причального перстеня.

Він працював обережно, щоб не викликати на себе піратів. Вони булиб попсували його пляни та пустили в нього не одного меча.